Р. КІПЛІНҐ

ОТ ТАК КАЗКИ!

Образки автора

Переклад Юр. Сірого

2 видання

ПРАГА-ЛЬВІВ-КИЇВ

1925

ДРУКАРНЯ „ПОЛІТИКА“ В ПРАЗІ.

Редярд Кіплінґ, відомий анґлійський письменник, народився в Індії в 1864 році. Батько його був людина освічена, а до того ще й письменник. Синові своєму він також дав добру освіту. Спочатку учив його в Індії, а потім, коли Редярд уже підріс, віддав його до найкращих шкіл в Анґлію. Редярд Кіплінґ скінчив в Анґлії науку і повернувся знову в ту Індію, де провів свої дитячі літа. Він її дуже любив. Ця країна й справді варта того, щоб її любити. Лежить вона на півдні Азії, вся перерізана високими горами, вкрита чудовими лісами, багата дивовижними ростинами та звірями, а до того там майже ніколи не буває зими. Оселившись в Індії, Кіплінґ писав оповідання для дорослих людей та статті до ріжних часописів. Та за цим ділом він не забував і про дітей і написав для них дуже багато казок та оповідань. А в казках тих скрізь так і світиться його любов до дітей та до тої природи, серед котрої він зростав і жив. І коли читаєш його казки, то здається, що до тебе говорить найкращий товариш; ніби то друг твій оповідає про те, що бачив та що чув у країні, повній чар та дивовижних явищ. У своїх казках Кіплінґ дуже гарно розказує про чарівну Індію з усім її життям, про звірів і людей. Найбільша з його дитячих казок — казка про хлопця Моуґлі. Це цілий ряд оповідань, під загальним заголовком „Джунґлі“, про дитину, яка попала випадково до звірів, виховувалась там до дорослих літ і бачила на власні очі звіряче життя.

Цю чудову казку видало вже Т-во „Дзвін“ під назвою „Брати Моуґлі“, а тут подає ряд инших його найкращих казочок.

Ю. С.

ЗМІСТ.

Редярд Кіплінґ 3

Про кота, що гуляв сам собі 5

Слоненя 17

Як з'явилися на світ панцирники 26

Ріккі-Тіккі-Таві . . . 34

Про кота, що гуляв сам собі.

Слухай і прислухайся, Моя Кохана, бо це діялось, сталось і було, коли свійські звірята були ще дикими. Пес був диким, Кінь був диким, Корова була дикою, Вівця була дикою і Свиня була дикою. Всі вони були такими дикими, якими тільки могли бути, і всі вони блукали у Вохких Диких Лісах своїми дикими шляхами. Та найдикішим з усіх диких звірів був Кіт. Він ходив сам собі, і всі місця були однакові для його.

Чоловік також був диким. Навіть страшенно диким. Він і не починав бути свійським, аж поки не зустрінув Жінки, котра сказала йому, що вона не любить жити його диким способом.

Замісць купи сухого листя, вона знайшла гарну суху Печеру, щоб там спати, посипала долівку чистим піском, запалила вогонь з дерева в глибині Печери, а при вході до Печери повісила висушену шкуру Дикого Коня хвостом до долу і сказала Чоловікові:

— Прошу тебе, обтирай чистенько ноги, коли входиш у Печеру; з цього часу ми будемо жити у власній хаті.

Цеї ночи, Моя Кохана, вони їли м'ясо з дикої кози, спечене на гарячих камінцях і заправлене диким часником та перцем. Також їли диких качок, з начинкою з дикого рижу та дикої трави; виїдали мізок з кісток диких биків, їли дикі ягоди й дикі гранати. По обіді чоловік ліг спочивати коло вогню і почував себе дуже щасливим. Жінка не лягла спочивати, а сиділа й чесала свою довгу косу.

Потім вона взяла кістку з баранячої лопатки, тоненьку, плисковату кістку, розглянула її й, підкинувши палива в багаття, вдалась у ворожбитство. Це було перше ворожбитство на світі.

У Вохкім Дикім Лісі всі дикі звірі зібрались до купи, впились очима у вогонь, що горів десь далеко, і не могли зрозуміти, що то за вогонь.

Дикий Кінь тупнув своєю дикою ногою і промовив:

— О, Друзі і Вороги, навіщо це Людина розпалила вогонь у своїй Печері, і чи не буде від цього нам якого лиха?

Дикий Пес підвів свою дику кудлату голову і почав нюхати; він почув пахощі печеної баранини і сказав:

— Піду-но подивлюся, щось дуже смашним пахне. Коте, ходімо разом.

— Ні-і — муркнув Кіт, — я Кіт, що гуляє сам собі і всі місця однакові для мене, а до Печери ні-за що не піду.

— У такім разі нашому товаришуванню край, — сказав Дикий Пес і пішов до Печери. Коли Пес пішов, то Кіт подумав:

„Мені, власне, однаково, де гуляти; чого-ж не піти й не подивитись, що то воно за Печера; а звідтіля повернути я завсігди зможу". Кіт, крадькома, пішов слідком і заховався коло Печери, але в такому місці, що міг все чути, про що там говорилось.

Коли Дикий Пес підійшов до Печери, то зразу одкинув трохи конячу шкуру, що висіла замісць дверей, і почав нюхати пахощі печеної баранини; а Жінка, дивлячись на баранячу лопатку, чула, як підійшов Пес, і всміхнулась: — Ось прийшов перший. Чого тобі треба?

Дикий Пес сказав:

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, — що так смашно пахне в Дикім Лісі?

Тоді Жінка взяла печену баранячу кістку і кинула її Псові.

— Дикий Звірю з Дикого Лісу, візьми й покоштуй!

Дикий Пес почав гризти кістку і кістка та була смашніша над усе, що до цього часу доводилось йому їсти. З'ївши кістку, Пес промовив:

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, дай мені ще кістку.

Жінка сказала:

— Дикий Звірю з Дикого Лісу, помагай моєму Чоловікові в полюванні, а вночі стережи нашу Печеру, і я дам тобі стільки кісток, скільки схочеш.

Еге! — сказав Кіт, що все те чув, — ця Жінка не дурна, але все-ж таки я мудріший.

Дикий Пес увійшов у Печеру, поклав голову Жінці на коліна і сказав:

— О, Друже і Жінко мого Друга, я обіцяю помагати твоєму Чоловікові на полюванні, а вночі стерегтиму вашу Печеру.

— У! — сказав Кіт, що все чув, — це дуже дурний Пес.

І він пішов у Вохкий Дикий Ліс та, помахуючи диким хвостом, похожав по дикій лучці, де сам хотів. Але нікому нічого не сказав.

Коли Чоловік прокинувся, то спитав:

— Чого тут треба цьому Дикому Псові?

І Жінка відповіла:

— Не називай його Диким Псом, а Першим Приятелем; бо він буде нашим товаришем завжди й завжди, й завжди. Візьми його з собою, коли підеш на полювання.

На другий день Жінка нажала цілу копицю запашної трави понад берегом річки й висушила ту траву перед вогнем, так що вона пахла як найкраще сіно. Потім вона сіла на порозі Печери й зробила уздечку з реміня, нарізаного з конячої шкури. Ввесь час вона поглядала на кістку баранячої лопатки, на тонку й плисковату кістку і вдавалась у ворожбитство; це було друге ворожбитство, яке бачив світ.

А в Дикім Лісі зібрались докупи всі Дикі Звірі й не могли зрозуміти, що сталося з Диким Псом; нарешті Дикий Кінь тупнув ногою й промовив:

— Піду довідаюсь, чом не повернувся до нас Дикий Пес. Коте, ходім зі мною.

— Ні-і — відповів Кіт, — я Кіт, що гуляє де йому подобається. Не піду я з тобою.

Але все таки він крадькома пройшов за Диким Конем і сховався так, що міг усе чути. Коли Жінка почула тупотіння Дикого Коня, що заплутався передньою ногою в своїй довгій гриві, то засміялась і сказала:

— Ось прийшов другий. Дикий Звірю з Дикого Лісу, чого тобі треба?

Дикий Кінь сказав:

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, де Дикий Пес?

Жінка засміялась, зирнула на кістку з баранячої лопатки й промовила:

— Дикий Звірю з Дикого Лісу, ти прийшов сюди за-для пахучої трави, а не ради Пса.

А Дикий Кінь, плутаючись у своїй довгій гриві, сказав:

— Це правда; дай попоїсти цеї трави.

Жінка сказала:

— Дикий Звірю з Дикого Лісу, нахили свою непокірну голову і надінь те, що я тобі дам, а потім можеш їсти пахучу траву тричі на день.

— Еге! — сказав Кіт, котрий усе чув, — ця Жінка не дурна, але я мудріший за неї.

Дикий Кінь нахилив свою непокірну голову й Жінка наділа на його уздечку, а Дикий Кінь дихнув на Жінку і сказав:

— О моя Пані й Жінко мого Пана, я буду завсігди вашим Робітником за цю чудову траву.

— У! — сказав Кіт, котрий все чув, — це дуже дурний Кінь!

І він пішов у Вохкий Дикий Ліс, вимахуючи диким хвостом, і похожав, де йому подобалось. Але нікому нічого не сказав.

Коли Чоловік і Пес прийшли з полювання, Чоловік спитав:

— Чого тут треба Дикому Коневі?

І Жінка відповіла:

— Його звуть не Диким Конем, а нашим Першим Робітником, він перевозитиме нас з місця на місце завжди й завжди, й завжди. Сідай на нього верхи, коли виряжатимешся на полювання.

На другий день Дика Корова теж підійшла до Печери. Вона обережно проходила між деревами, щоб не зачепитись рогами. За нею підкрався Кіт, щоб чути, про що будуть розмовляти. З Коровою трапилось те саме, що з Псом та Конем, і Кіт подумав собі те, що й попереду думав.

Дика Корова пообіцяла Жінці оддавати все своє молоко за смашну траву. А Кіт повернувся до Вохкого Дикого Лісу й похожав

Це образок Печери, де жили Чоловік та Жінка. Печера була досить гарна і там було багато тепліш, ніж ви можете собі уявити. Чоловік мав човен. Човен стоїть коло берега річки, на половину затоплений, щоб гарненько забух. Упоперек річки поставлено сітку для лову лососок. Від берега аж до порога Печери лежать рядком чистенькі камінці, щоб Чоловік та Жінка не забруднили ніг, коли ходять до річки. На березі лежать чорненькі річі, схожі на кузок: то дерева, що припливли з другого берегу. Колись то вони росли у Вохкім Дикім Лісі. Чоловік з Жінкою витягали їх з води, сушили і палили ними в печі. Я не намалював конячої шкури, що висить на порозі Печери хвостом додолу, бо Жінка саме зняла її, щоб витрусити. Маленькі цятинки на піску між Печерою й річкою — то сліди від ніг Чоловіка та Жінки.

Чоловік і Жінка сидять у Печері й обідають. Коли народилась у них Дитина, вони знайшли собі иншу Печеру, бо Дитина лазила до річки й падала у воду, а Псові доводилось її звідти витягати.

по улюбленій лучці, де йому подобалось, і помахував своїм диким хвостом. Але він нікому нічого не сказав. А коли Чоловік, Пес і Кінь повернулися з полювання, й Чоловік спитав, чого сюди прийшла Дика Корова, то Жінка відповіла йому:

— Вона вже не Дика Корова, а наша Перша Годувальниця; вона даватиме нам тепле біле молоко завжди й завжди, й завжди, й поки ти будеш на полюванні з Першим Приятелем і Першим Робітником, я доглядатиму нашу Годувальницю.

На другий день Кіт притаївся і виглядав, чи не прийде ще хто-небудь з Диких Звірів до Печери, але з Вохкого Дикого Лісу ніхто не приходив, і Кіт сам похожав недалеко від Печери. Він бачив, як Жінка видоїла Корову, бачив, як палав огонь у Печері і чув, як пахло тепле біле молоко.

Кіт підійшов і спитав:

— О мій Вороже і Жінко мого Ворога, скажи-но, куди пішла Дика Корова?

Жінка засміялась і сказала:

— Дикий Звірю з Дикого Лісу, іди геть знов до Лісу: я тепер причесала свою косу і сховала кістку з баранячої лопатки — прилад до чарів, — і нам не потрібні більше ні приятелі, ні робітники.

Кіт сказав:

— Я не приятель і не робітник. Я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене. Мені так тільки заманулось посидіти в твоїй Печері.

— Чому ж ти не прийшов першого вечора, з Першим Приятелем — сказала Жінка.

Кіт розгнівався й запитав:

— Хіба Дикий Пес казав тобі що-небудь про мене?

Жінка засміялась і сказала:

— Ти Кіт, що гуляєш сам собі, і всі місця однакові для тебе. Це ти сам сказав. Ну то й іди собі й гуляй, де тобі подобається.

Кіт прикинувся ображеним і сказав:

— Невже ти ніколи не впустиш мене в Печеру, не дозволиш погрітися біля вогню? не напоїш теплим білим молоком? Ти дуже розумна і дуже вродлива Жінка. Тобі не подобає навіть до Кота відноситись так суворо.

Жінка сказала:

— Я знала, що я розумна, але не знала, що вродлива. Хочеш зробимо умову. Як-що почуєш, що я хоч раз коли-небудь похвалю тебе, то маєш право увійти в Печеру.

— А коли ти два рази мене похвалиш? — спитав Кіт.

— Ну, цього не буде, — сказала Жінка; — але почувши, що похвалю тебе два рази, — ти можеш сісти біля вогню в Печері.

— А коли три рази ти мене похвалиш? — запитав Кіт.

— Того ніколі не буде! Але, коли я похвалю тебе три рази, то матимеш право пити тепле молоко по три рази на день і то завжди й завжди, й завжди.

Тоді Кіт вигнув свою спину і промовив:

— Хай Шкура висить на дверях Печери і Вогонь палає в Печері і Молоко стоїть у глечику на Вогні. Пам'ятай, мій Вороже і Жінко мого Ворога, що ти сказала.

І пішов Кіт до Вохкого Дикого Лісу, помахуючи диким хвостом, та похожаючи, де йому подобалось.

Увечері, коли повернулись з полювання Чоловік, Собака та Кінь, Жінка не сказала їм, яку умову зробила з Котом, бо боялася, що така умова буде їм не до вподоби.

Кіт трохи походив по своїй улюбленій лучці, а потім щез десь у Вохкім Дикім Лісі і довго там пробув. Жінка вже зовсім і забула про його. Тільки маленький Кажан, що висів під стелею Печери головою вниз, знав де Кіт. Кожної ночи Кажан літав до того місця, де сховався Кіт, і оповідав йому про всі новини.

Якось-то Кажан сказав:

— В Печері з'явилась Маленька Дитинка. Вона зовсім новенька, рожева, товстенька й маленька, і Жінка її страшенно любить.

— А! — сказав Кіт, котрий слухав це уважно, — а що до вподоби Маленькій Дитинці?

— Їй подобається усе мняке, пухнасте, — одповів Кажан. — Вона любить тримати в руках теплі річі, коли йде спати. Вона любить, коли з нею граються. Вона дуже любить все це.

— А! — сказав Кіт, — тепер прийшов мій час.

Увечері Кіт пройшов через Вохкий Дикий Ліс і сховався недалеко від Печери до ранку, коли Чоловік, Собака і Кінь помандрували на полювання. Жінка працювала по господарству, а Дитинка кричала і перешкоджала їй в праці. Жінка винесла її з Печери й дала

їй жменю камінців на забавку. Але Дитина кричала. Тоді Кіт погладив де-кілька разів своєю мнякенькою лапкою Дитинку по щоці і вона заспокоїлась. Кіт почав тертись об її повненькі коліна і лоскотав хвостом її шийку. Дитина засміялась. Жінка почула цей сміх і теж всміхнулася. Тоді Кажан, що висів на стелі Печери до долу головою, сказав:

— О, моя Пані і Жінко мого Пана, і Мати Сина мого Пана, — Дикий Звір з Дикого Лісу гарно бавиться з твоєю Дитиною.

— Похваляю того Дикого Звіря, хто б він не був — сказала Жінка, зітхаючи від втоми. — Сьогодня у мене багато діла і він зробив мені послугу.

В ту ж мить, Моя Кохана, коняча шкура, що висіла хвостом униз на дверях Печери, зашелестіла і впала, нагадуючи про умову, яку зробила Жінка з Котом. Коли Жінка наблизилася щоб підняти шкуру — Кіт проскочив і з повним задоволенням сів серед Печери.

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, і Мати мого Ворога! — сказав Кіт, — це я. Ти раз похвалила мене, і тепер я можу сидіти завжди й завжди, й завжди в Печері. Але все-ж таки я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене.

Жінка дуже розгнівалась і, надувши губи, взяла кужеля й сіла прясти.

Але Дитина почала плакати, бо Кіт лишив її, і Жінка не могла її заспокоїти. Дитина пручалася й захо́дилась так, що аж посиніла.

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, і Мати мого Ворога, — сказав Кіт, — візьми кавалок прядива, що ти напряла, прив'яжи до його веретено і потягни по долівці, а я покажу тобі такі чари, що твоя Дитина так голосно засміється, як тепер плаче.

— Я так зроблю, — відповіла Жінка, бо й сама не знаю вже, що робити! Але я не буду тобі за це дякувати.

На цьому образкові ви бачите Кота, що гуляв сам собі у Вохкім Дикім Лісі. На образку не видно нічого, крім кількох грибів-поганок. Вони виросли тому, що в Лісі було дуже вохко. Те, що міститься на деревах, не птахи, а мох. Він виріс на деревах тому, що в Дикому Лісі було дуже вохко.

Під великим образком видно ту Печеру, до якої перейшли Чоловік та Жінка, коли у них народилася Дитина. Жили там вони влітку й засіяли навкруги ціле поле пшеницею. Чоловік їде верхи, щоб пошукати Корову, та пригнати її додому; тоді Жінка її подоїть. Він підняв руку вгору й кличе Пса, котрий переплив на той бік річки, ганяючись за кріликами.

Вона прив'язала нитку прядива до маленького веретена і потягла його по долівці, а Кіт скакав за ним, підкидав його лапками і перекидався, скидав його на спину й ховав під черевом, удавав, що згубив його і знов нападався на його і так робив, аж поки Дитина засміялась так голосно, як перед тим плакала. Вона полізла за Котом, качалася з ним по долівці, аж поки втомилась і заснула, вхопивши наперед Кота в свої обійми.

— Тепер, — сказав Кіт, — я заспіваю Дитині пісеньку, щоб спала вона довший час.

І він почав вурчать з початку тихенько, а далі все дужче, потім знов тихенько, потім дужче, аж поки Дитина міцно заснула. Жінка подивилась на Дитину та на Кота, всміхнулась і сказала:

— Ти дуже гарно заколисав її. Не перечу, ти ввічливий Кіт.

В туж мить, Моя Кохана, дим з димаря заповнив Печеру густою хмарою — пуфф! нагадуючи про умову, що зробила Жінка з Котом; а коли вийшов дим і вияснилось, — меткий Кіт сидів уже коло вогню й почував себе чудово.

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, і Мати мого Ворога, — сказав Кіт, — це я. Ти вдруге похвалила мене, і тепер я можу сидіти та грітись біля вогню завжди, завжди й завжди. Але все-ж я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене.

Жінка дуже й дуже розгнівалась і росплела свою косу, підкинула хмизу в багаття, принесла кістку з баранячого стегна й почала ворожити, що-б не похвалити як-небудь Кота втретє. Ворожила вона тихенько, і в Печері було так тихо, що можна почути найменше шелестіння. Раптом з кутка вискочила маленька Мишка і побігла по долівці.

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, і Мати мого Ворога, невже цю Мишу ти викликала чарами?

— Пхе! Яка гидка! — закричала Жінка й кинула кістку. Вона скочила на колоду коло вогню і похапцем підібрала волосся, щоб Миша туди не вплуталась.

— А що, коли я з'їм цю Мишу, то не пошкодить мені? — запитав Кіт, котрий уважно слідкував за тим, що діялось.

— Ні, — сказала Жінка, заплітаючи своє волосся, — з'їж її скоріш, і я буду дуже тобі вдячна.

Кіт в мент піймав Мишу, а Жінка сказала:

— Сто разів дякую тобі. Навіть наш перший Друг не може піймати Миші; ти певно дуже меткий і розумний.

В ту-ж мить, Моя Кохана, горщик з молоком, що стояв на вогні, тріснув на-двоє — лусь! — нагадуючи про умову, що зробила Жінка з Котом, а коли Жінка скочила з стільця, то меткий Кіт уже сьорбав тепле біле молоко, що лишилося в однім черепку розбитого горщика.

— О, мій Вороже і Жінко мого Ворога, і Мати мого Ворога, — сказав Кіт, — це я. Ти втретє похвалила мене і тепер я маю право пити тепле біле молоко на день тричі завжди й завжди, й завжди. Але все-ж я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене.

Тоді Жінка засміялася, поставила перед Котом риночку з теплим білим молоком і сказала:

— О, Коте, ти так само розумний, як і людина, але пам'ятай, що умовлявся ти не з Чоловіком та Псом, і я не знаю, що вони скажуть, коли повернуться додому.

— А мені яке діло? — сказав Кіт. — Я можу сидіти в Печері, грітись коло вогню й пити три рази на день тепле біле молоко, а до того, що скажуть на це Чоловік та Собака, мені байдужісінько.

Коли над вечір повернулися до Печери Чоловік і Пес, — Жінка розповіла їм про Кота та свою умову з ним; а Кіт сидів коло вогню та всміхався. Чоловік сказав:

— Це все гаразд, але він не робив умови ні зі мною, ні з иншими Чоловіками, що будуть жити після мене.

І Чоловік зняв свої шкіряні Чоботи, узяв свого кам'яного тесака (це вже робить три річі), приніс шматок дерева і сокиру (це робить уже п'ять річей) і, положивши ці п'ять річей врядок сказав:

— Тепер ми зробимо нашу умову. Коли ти не будеш ловити мишей, як увійдеш у Печеру, завжди й завжди, й завжди, я поцуплю тебе цими п'ятьма річами і то завжди, як забачу тебе, і так будуть робити усі инші Чоловики після мене.

— Еге! — сказала Жінка, що сиділа й слухала; — Кіт дуже мудрий, але Чоловік багато мудріший за його.

Кіт полічив усі п'ять річей (вони здалися досить страшними) і сказав:

— Я буду ловити мишей, як увійду в Печеру завжди й завжди, й завжди; але все-ж я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене.

— Але ж стережись мене! — сказав Чоловік. — Коли б ти не промовив останніх слів, то я сховав би ці річі назавжди й назавжди й назавжди, а тепер я буду поціляти тебе чобітьми і кам'яним тесаком (усього три річі) що разу, коли зустріну тебе. І так будуть робити всі инші Чоловіки після мене.

Тоді Пес промовив:

— Пожди Коте, ти ще не зробив умови зі мною і зо всіма иншими Псами, що будуть жити після мене. — І він, вищіривши зуби, сказав:

— Як що ти не будеш ласкавим до Дитини, поки я в Печері, завжди й завжди, й завжди, то я поженуся за тобою й піймаю тебе, а коли впіймаю, то вкушу. І так будуть робити всі инші Пси, що житимуть після мене.

— Еге! — сказала Жінка, що все слухала, — Кіт дуже мудрий, але Пес мудріший за його.

Кіт полічив Псові зуби (вони здавалися досить гострими) й сказав:

— Я буду ласкавим до Дитини, поки ти в Печері, як що вона не буде дуже смикати мене за хвіст; я буду ласкавим до неї завжди й завжди, й завжди. Але все ж я Кіт, що гуляє сам собі, і всі місця однакові для мене.

— Стережися ти мене! — сказав Пес. — Коли б ти не промовив останніх слів, то я сціпив би свої зуби назавжди й назавжди, й назавжди, але тепер я подбаю про те, щоб загнати тебе на дерево що разу, коли побачу. І так будуть робити всі Пси, що житимуть після мене.

Тоді чоловік кинув на Кота свої два чоботи й кам'яного тесака (усього три річі), і Кіт побіг з Печери, а Пес загнав його на дерево.

І з того дня, Моя Кохана, з п'яти Чоловіків — троє завжди шпурляють на Кота, що трапиться під руку, і всі Пси заганяють його на дерево. Але Кіт теж виконує свою обіцянку. Він ловить мишей і ласкавий до дітей, коли вони його не смикають за хвіст. Але виповнивши свої обов'язки, вільним часом, коли зійде місяць і настане ніч, Кіт іде й гуляє сам собі, і всі місця однакові для його. Тоді він іде у Вохкий Дикий Ліс, або на Мокрі Дикі Дахи, або на Вохку Дику Лучку, гуляє сам собі, і всі місця однакові для його.

Слоненя.

Хай буде відомим тобі, Моє Серденько, що в давно-минулі часи слон не мав хобота. Мав він тільки довгенького та пухкенького чорного носа, завбільшки з чобіт. Він міг гойдати ним то в один, то в другий бік, але не міг нічого підняти ним. І ось з'явилося на світ Слоненя. Було воно надзвичайно цікавим до всього й завжди до всіх чіплялося з запитаннями. Жило те слоненя в Африці й цілу Африку заповнило своєю цікавістю.

Питалося Слоненя у своєї тітки Струсихи, через що у неї ростуть пера саме на хвості; й велика тітка била його за це своєю твердою, твердою ногою. Питалося Слоненя в свого довговязого дядька Жирафа, через що у його шкіра в плямах і довгов'язий дядько Жираф бив його за це своїм міцним та твердим копитом. Але, не дивлячись на це, Слоненя не переставало роспитувати і ніщо не могло задовольнити його цікавости. Питало воно свою гладку тітку Гіпопотамиху, чому в неї червоні очі, й гладка тітка Гіпопотамиха била його товстим, товстим копитом; питало воно свого волохатого дядька Павіяна, чого дині мають саме такий смак, і волохатий дядько Павіян бив його за це своєю волохатою лапою.

Але все те не задовольняло його цікавости! Воно питалося про все, що тільки бачило, чуло, відчувало, нюхало, доторкувалось, і всі тітки й дядьки били його. Та воно не переставало роспитувати й конче хотіло про все знати.

Одного чудового ранку, в рівнодення, ненаситно цікаве до всього Слоненя запитало про багато нових цікавих річей. Воно спитало: „Що їсть Крокодил на обід?“ Тоді всі страшним голосом гукнули на його: „Цить!“ — і зараз почали вони бити його й били дуже довго.

Коли тіточки та дядьки перестали його бити й коли воно прийшло до тямки, то побачило на колючому кущі „Пожди трохи“ Птицю Колоколо й сказало: — Мій татко бив мене й моя мати била мене,

всі дядьки й тітки били мене за мою ненаситну цікавість; одначе я мушу знати, що крокодил їсть на обід?

Птиця Колоколо одповіла йому зловіщим криком: „Іди до мулкої сіро-зеленої Ріки Лімпопо, де ростуть дерева від пропасниці, там ти довідаєшся.

На другий день рано, коли скінчилося весіннє свято рівнодення, цікаве до всього Слоненя взяло сто пудів бананів (дрібненької, червоної породи), сто пудів цукрового очерету (такий довгий з темною корою) й сімнадцять динь (із зеленою крихкою корою) й промовило до своїх любих родичів: — „Прощавайте! Я піду до мулкої сіро-зеленої Ріки Лімпопо, оброслої деревами від пропасниці, й довідаюсь, що крокодил їсть на обід“. Родичі його ще раз побили, бажаючи йому щастя. Слоненя дуже чемно прохало їх не турбуватись і припинити такі бажання.

Потім воно пішло. Йому було трохи гаряче, але воно тому не дивувалось, їло собі дині і кидало шкоринки на землю; збірати їх воно не могло.

І пішло воно з міста Ґрема до Кімберлея й з Кімберлея в країну Кама, й з країни Кама пішло воно на північний Схід і все їло дині, аж поки прийшло до берегів великої мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо, що вся обросла деревами від пропасниці. Все було так, як казала Птиця Колоколо.

Пам'ятай, Моє Серце, що до цього часу, дня, години й хвилини Слоненя ніколи не бачило Крокодила й не знало, як він виглядає. А тому найбільш цікаво було йому поглянути на цього звіря.

Перш за все воно побачило Перісту-Пітон-Гадюку-Скель, що обвилася кругом скелі.

— Вибачайте! — промовило Слоненя дуже ввічливо, — може ви бачили де-небудь тут поблизу таку штуку, як Крокодил?

— Чи бачила я Крокодила? — одповіла Періста-Пітон-Гадюка-Скель суворим голосом. — А про що запитаєш ти далі?

— Вибачайте, прошу я Вас, — сказало Слоненя, — чи не можете сказати ви мені, що він їсть на обід?

Тоді Періста-Пітон-Гадюка-Скель хутко зповзла з своєї скелі й ударила Слоненя своїм кільчастим. укритим лускою хвостом.

— Дивна річ!.. — сказало Слоненя, — мій батько, й моя мати, і мій дядько й моя тітка, не кажучи вже про другу тітку Гіпопота-

миху, та про другого дядька Павіяна, всі били мене за мою ненаситну цікавість. І тепер мене оттут також вибили за ту-ж саму цікавість.

Воно дуже ввічливо попрощалося з Перістою-Пітон-Гадюкою-Скель і допомогло їй знову злізти на скелю, а само пішло далі під спекою сонця та все їло дині. Лушпинки воно кидало на землю й не могло їх збірати. Нарешті підійшло воно до самого берегу великої мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо, оброслої деревами від пропасниці. Тут воно наступило на щось товсте та велике, й здалось воно йому колодою.

Але се була не колода, Моє Серце, а справжній Крокодил, і Крокодил підморгнув одним оком, — от-так!

— Прошу вибачити! — промовило Слоненя дуже ввічливо, — чи не можете сказати ви мені, де тут можна побачити Крокодила?

Тоді Крокодил підморгнув другим оком і підняв хвоста свого з муляки. Слоненя дуже ввічливо трохи оступилося, бо не хотіло бути битим.

— А ходи сюди, хлопче! — промовив Крокодил, — і скажи мені, на що ти про це питаєш?

— Прошу вибачити мені, — сказало Слоненя дуже ввічливо, — але батько мій бив мене, й мама моя била мене, й тітка Струсиха била мене, й довгов'язий дядько Жираф бив мене; також тіточка Гіпопотамиха й волохатий дядько Павіян били мене і нарешті Періста-Пітон-Гадюка-Скель також вдарила мене своїм кільчастим, вкритим лускою хвостом. Як що й ви хочете бити мене, то мушу вам сказати, що зовсім цього не бажаю.

— Ходи сюди, голубчику! — сказав Крокодил, — я ж і є той самий Крокодил, про якого ти роспитуєш, — і на знак того, що каже правду, він заплакав крокодилячими слізьми.

Слоненя не могло дихнути від здивовання; воно впало навколюшки й сказало: — То виходить, що ви й будете тим самим Крокодилом, якого я шукав так довго? Скажіть же, будь ласка, що ви їсте на обід?

— Ходи сюди, голубчику! — промовив Крокодил, — я скажу тобі тихенько на вушко.

Слоненя наблизило свою голову до смердячої зубатої крокодилячої пащі, а Крокодил вхопив його за ніс, котрий до цього тижня, дня, години й хвилини був завбільшки з чобіт, тільки корисніший, ніж чобіт.

— Я думаю, — промовив крізь зуби Крокодил, — я думаю, що нині почну обідать із Слоненяти.

Слоненя ж, Моє Серденько, почувши такі слова, дуже розгнівалося й закричало в ніс отак:

— Буздіть бене болить!

Періста-Пітон-Гадюка-Скель, побачивши прикре становище Слоненяти, злізла з скелі й сказала:

— Слухай-но, мій молодий друже, раджу тобі як найскорше витягти свій ніс із пельки сього Крокодила, а то скоро опинишся в його шлунку й попрощаєшся з усім світом, з усіма його радощами.

Так казала Періста-Пітон-Гадюка-Скель.

Слоненя сіло на свої задні ніжки, а передніми вперлося в землю й почало витягати свій ніс. Воно не помічало, що ніс робився що разу довшим. Крокодил посунувся назад, глибше у воду, плескався там і крутив хвостом так, що збив цілу бурю; вода вкрилася піною білою як сметана, а Слоненя тягло та й тягло з усієї сили.

Ніс у Слоненяти все ріс, та й ріс. Воно сіло на всі чотирі й тяглося, а Крокодил вертів хвостом, як веслом каламутив воду, тяг та й тяг за ніс. Слоненяті страшенно боліло!

Нарешті Слоненя відчуло, що воно сповзає в ріку й промовило в ніс, котрий був вже з півтора метри довгий.

— Це вже здається занадто для мене, досить!

Тоді Періста-Пітон-Гадюка-Скель злізла на берег, обвилася двічі коло задніх ніг Слоненяти і промовила: — Ах, ти ж недосвідчений мандрівниче! Давай-но тягти разом з усієї сили, а то ота панцирем вкрита тварина (вона хотіла сказати Крокодил) збавить твій молодий вік.

Тут намальовано Слоненя; його Крокодил тягне за ніс. Воно дуже здивоване й злякане; йому болить і воно кричить в ніс: „Буздіть бене болить.“ Воно тягне та й тягне свій ніс, а Крокодил теж тягне, та й тягне. Періста-Пітон-Гадюка-Скель, поспішає по воді, щоб допомогти Слоненяті. Чорна пляма направо — то берег великої сіро-зеленої ріки Лімпопо (мені не дозволили пофарбувати сей малюнок), а роскаряк\вате дерево з покрученим корінням та восмю листочками й єсть дерево від пропасниці. Під малюнком нарисовані тіни африканських звірів. Вони прямують до африканського ковчегу (великого човна). Ви бачите двох левів, двох струсів, двох биків, двох верблюдів, двох баранів, та ще двох звірчат, схожих на пацюків, або на кріликів. Сі звірі нарисовані так собі, для краси. Вони були б ще кращими, коли б я їх пофарбував.

Так промовила Періста-Пітон-Гадюка-Скель.

От же тягла вона, тягло й Слоненя; Крокодил теж тяг; але Періста-Пітон-Гадюка-Скель і Слоненя тягли дужче, бо Крокодил, нарешті, випустив Слоненятового носа і шувбухнув у воду з таким плескотом, що аж луна пішла по всій річці Лімпопо.

А Слоненя з розмаху сіло на землю, скорше ніж се бажано було. Перш за все воно ввічливо подякувало Перістій-Пітон-Гадюці-Скель, а потім звернуло увагу на свій ніс. Йому дуже шкода було свого носу й воно обліпляло його свіжими банановими листками та вмочало в мулку сіро-зелену ріку Лімпопо для прохолоди.

— Що ти робиш? — спитала його Періста-Пітон-Гадюка-Скель.

— Вибачте, — відповіло Слоненя, — але мій ніс дуже стратив фасон і я жду аж він скорчиться.

— Ну довго ж доведеться тобі ждати, — зауважила Періста-Пітон-Гадюка-Скель. — А про те не кождий знає, що якраз для нього добре.

Слоненя три дні сиділо над рікою й все ждало, чи не вкоротиться йому ніс. Ніс і не думав вкорочуватись, а само Слоненя від того, що дивилося пильно на ніс, почало аж зизувати. Ти зрозумієш, Моє Серденько, що Крокодил витяг Слоненяті носа в справжній хобот, такий, як мають усі Слони, які тілько живуть на світі.

На третій день над вечір прилетіла муха і дуже боляче вжалила Слоненя в плече; й само того не помічаючи, Слоненя замахнулося своїм хоботом і вбило муху на місці.

— Перша користь, — промовила Періста-Пітон-Гадюка-Скель. — А тим носом, що мав ти перед цим, не міг би цього зробити. Спробуй тепер щось з'їсти.

Само того не помічаючи, Слоненя зірвало хоботом жмут трави, струсило з неї об свої передні ноги порох і запхнуло її в рот.

— Друга користь, — промовила Періста-Пітон-Гадюка-Скель. —

На цьому образкові бачите ви, як Слоненя зриває банани з високого дерева своїм новим чудовим хоботом. Мені здається, що сей малюнок не дуже гарний, але я не зумів намалювати кращого, бо слонів та бананів дуже трудно малювати. За Слоненям ви бачите чорну смугу, то дика болотяна місцевість десь в Африці. З тої грязюки, що там була, Слоненя робило коржики й прикладало собі до голови, щоб захиститись від сонця. Мені здається, добре буде, коли ви пофарбуєте дерево в зелений, а Слоненя в червоний колір.

І цього б ти не міг зробити тим носом, що мав перед цим. Чи почуваєш ти, що сонце сьогодня пече, як огонь?

— Так, ваша правда, — сказало Слоненя й, само того не помічаючи, набрало в хобот муляки й грязюки з берега мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо й потім положило ту муляку собі на голову, де з неї зробилася холодна болотяна шапка аж по вуха.

— Третя користь, — сказала Періста-Пітон-Гадюка-Скель. — І цього не міг би ти зробити тим носом, що перше мав. А що ти тепер думаєш про биття?

— Вибачте, — відповіло Слоненя, — але мені це зовсім не до смаку.

— А чи тобі не було-б приємним самому когось набити? — сказала Періста-Пітон-Гадюка-Скель.

— Дякую вам, — сказало Слоненя, — я запам'ятаю вашу пораду; а тепер пора мені рушати в дорогу до всіх моїх дорогих родичів і спробувати як ви радили.

І пішло Слоненя через цілу Африку, помахуючи та посвистуючи своїм хоботом. Як хотілося йому посмакувати овочів, воно зривало їх хоботом з дерев, а не дожидало, поки вони впадуть додолу, як се робило воно раніш. Коли йому хотілося попоїсти трави, воно хапало її хоботом і клало в рот, а не становилося на коліна, як перше. Коли мухи починали його жалити, воно зломлювало гилку й махало нею та проганяло ворогів; що-разу, як сонце пекло йому в голову, воно робило з грязюки шапку й вкривало голову. Коли йому ставало сумно в час подорожи по Африці, воно свистіло хоботом пісеньки, й той спів був гучніший декількох мідяних сурм. Воно навмисне зробило крюка, щоб одвідати тітку Гіпопотамиху (вона доводилася йому родичкою) та оддубасити її, щоб переконатися, що Періста-Пітон-Гадюка-Скель казала правду. По дорозі, між иншим, збірало воно ті лушпайки з дині, що розкидало, як ішло до ріки Лімпопо, бо воно було справжнім Товстошкурим.

Одного темного вечора прийшло воно до всіх своїх дорогих родичів; звинуло свій хобот і сказало: — Як ся маєте? — Всі дуже раді були його бачити й сказали йому:

— А ходи сюди, ми тебе гарненько наб'ємо за твою ненаситну цікавість!

— Пхі! — сказало Слоненя, — мені здається, що ніхто з вас не знає, як треба справді битись, але я знаю й усім вам покажу.

Воно росправило свій хобот і так вдарило двох своїх братів, що вони аж попадали на землю.

— О, клянусь бананами! — закричали разом обидва брати — і де це ти навчився таких підходів і що ти зробив із своїм носом?

— Крокодил з берегів мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо нагородив мене новим довгим носом, — відповіло Слоненя. — Я спитав його, що він їсть на обід, і він витяг мені носа.

— Та й негарний же ніс, — зауважив його дядько, волохатий Павіян.

— Так, негарний, — згодилося Слоненя, — але дуже корисний. Воно підняло в повітря свого волохатого дядька Павіяна за його волохату ногу і посадило в шершеняче гніздо.

Потім Слоненя набило по черзі всіх своїх кревняків і било, аж поки їм стало душно, та поки вони не перейнялися здивованням. У високої тітки Струсихи висмикнуло Слоненя кілька пір'їн з хвоста, довгошийого дядька Жирафа вхопило воно за задню ногу й протягло крізь колючий кущ; своїй гладкій тітці Гіпопотамисі дмухнуло в ухо в той час, як вона спочивала в воді по обіді. А про те воно нікому не дозволило й торкнутись до птиці Колоколо.

Нарешті дійшло до того, що всі кревні родичі побігли з дому до мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо, щоб вимолити у Крокодила нові носи. Коли вони повернулись, то ніхто вже не бив Слоненяти й з того часу, Моє Серденько, всі слони, яких ти коли-небудь бачила, и усі ті, що ти не бачила, мають довгі хоботи, подібні до того, що Слоненя одержало на березі мулкої сіро-зеленої ріки Лімпопо.

Як з'явилися на світ панцирники.

Хочу я розказати тобі, Моя Кохана, ще одну казочку з далекодавнього минулого. Жив собі, був собі на світі Колючий-Причепа-Їжак і жив він на берегах Амазонської ріки; їв він мушлі та инші ласі річі. Мав він за товариша Тихоню-Вайла-Черепаху. Вона також жила коло ріки Амазонки; до їжі вживала ріжну зелену траву. І жили вони гарно, Моя Кохана, — правда ж?

Але в ті давно-давно минулі часи жив собі також і Рябий Яґуар і жив він також коло прудкої ріки Амазонки; до їжі вживав він все, що тільки міг дістати. Коли йому не траплялося кози, або малпи, то він задовольнявся жабками та кузками; а коли не траплялося ні жабки, ні кузки, то він біг до своєї матері Яґуарихи і вона навчала його, як їсти Їжаків та Черепах.

Завжди тлумачила вона йому, помахуючи своїм хвостом: — Моя дитино, коли знайдеш ти Їжака, то кинь його у воду й тоді він розгорнеться; а коли ти знайдеш Черепаху, то повинен видерти її лапою з під її костяного панциря. — І все було гарно, Моя Кохана.

Одної чудової місяшної ночи Рябий Яґуар натрапив на Колючого-Причепу-Їжака та Тихоню-Вайла-Черепаху. Обоє вони сиділи під колодою лежачого дерева. Втекти вони не могли й тому Колючий-Причепа-Їжак згорнувся в клубочок, — на те він і Їжаком був; а Тихоня-Вайло-Черепаха сховала голову й ноги під свій роговий панцир, як тільки змогла, — на те ж вона й Черепахою була; і все, здавалося, було зроблено чудово, — правда ж, Моя Кохана?

— Слухайте, — звернувся до них Рябий Яґуар: — моя мати навчала мене, що коли я зустріну Їжака, то щоб вкинув його у воду, тоді він розгорнеться; а коли зустріну Черепаху, то щоб вишкріб її лапою з-під її панциря. Отже скажіть мені, хто з вас Їжак а хто Черепаха? — сам я не можу вгадати, бо загублю свої плями.

— Чи так же ти зрозумів те, чому навчала тебе твоя Матуся? —

запитав його Колючий-Причепа-Їжак. — Чи певен ти, що Їжака, а не Черепаху треба вкинути у воду? А може навпаки Їжака треба вишкребти з-під його панциря.

— Чи ґаразд же ти зрозумів те, чому навчала тебе твоя Матуся? — запитала його Тихоня-Вайло-Черепаха. — Може вона радила тобі, коли зустрінеш Їжака, підкинути його лапою, а коли зустрінеш Черепаху, то шкрябати її, аж поки вона розгорнеться?

— Мені здається, що не зовсім так, — сказав Рябий Яґуар, якого друзі спантеличили своїми словами.

— Будь ласка, скажіть ще раз повільно те, що ви сказали.

— Коли ти вихлюпаєш лапою воду, то розкриєш її, — сказав Колючий-Причепа. — Пам'ятай, це дуже важна річ.

— Але ж, — зауважила Черепаха, — коли ти вхопиш м'ясо, то впустиш його в Черепаху. Який же ти безглуздий. Невже ти не зрозумів нічого?

— Я нічого не розумію; а про те я й не прохав у вас поради! Мені треба знати одно: хто з вас — Їжак, а хто — Черепаха?

— Ну сього вже я тобі не скажу, — відповів Колючий-Причепа; — скорше дозволю я тобі вишкребти мене з під панциря.

— Ага! — сказав Рябий-Яґуар, — тепер я знаю, що ти Черепаха. Ти гадав, що я не дізнаюсь, а я дізнався!

Рябий-Яґуар випростав свою лапу саме в ту хвилину, як Колючий-Причепа згорнувся в клубочок, і, вхопивши його, відчув, як голки впилися йому в лапу. А найгірше було те, що Яґуар одкинув Колючого-Причепу в кущі, а там було так темно, що він не міг його знайти. Від болі Яґуар засунув лапу в рот, а через те голки ще глибше зайшли в тіло. Коли він трохи опам'ятався, то промовив: — „Я тепер знаю, що то не Черепаха була", — й почухав потилицю другою лапою, в якій не було голок. — „Як же мені дізнатись про те, що ти дійсно Черепаха?"

— Та я ж дійсно Черепаха, — сказала Тихоня-Вайло; твоя мама дала тобі добру пораду. Спробуй, вишкреби мене з під мого панциря! Ну, починай же!

— А ти ж тілько що радила мені инше, — відповів Рябий-Яґуар, виймаючи зубами голки з своєї лапи. — Ти казала, що мама радила мені зовсім не те.

— Так що ж, можливо, що й инше радила вона тобі, чи не все

одно? Коли вона казала те, що ти казав і те, що я казала, то це все одно, що я сказала, що вона сказала. А коли тобі здається, що вона навчала тебе розгорнути мене лапою замісць того, щоб вкинути в річку, то чим же я винна?

— Але ж ти радила мені, щоб я вишкріб тебе лапою, — сказав Рябий-Яґуар.

— Поміркуй добре й пригадай, що я тобі нічого подібного не казала. Я казала тобі, що мати твоя навчала, щоб ти вишкріб мене лапою, — відповіла Тихоня-Вайло-Черепаха.

— А що вийде, коли я спробую? — спитав її Рябий Яґуар, обережно простягаючи лапу.

— Не знаю, мене ніколи не вишкрібали з під панциря, але запевняю тебе, що коли ти хочеш подивитись як я плаваю, то кинь мене у воду.

— Не вірю, — відповів Рябий-Яґуар. Ти переплутала все, що казала мати й збила мене з пантелику, і я не знаю, чи я стою в цей час на голові, чи на своєму рябому хвості. Моя мати казала, що одного з вас треба кинути у воду, а мені здається, що якраз це тобі й не до вподоби, і навіть це тебе лякає. А тому я тобі велю скочити в цю ж мить у воду й повертайся жвавіш.

— Кажу ж тобі, що твоя мати буде за це сварити тебе. Не кажи їй, що я тобі радила, — сказала Тихоня-Вайло-Черепаха.

— Коли ти скажеш ще хоч слово про те, чому навчала мене мати, — сказав Яґуар, але не встиг він ще закінчити своєї промови, як Черепаха була вже в Амазонці й по-під водою пропливла до того місця, де на березі ждав її Колючий-Причепа-Їжак.

— Ну щастя ж наше, що ми лишилися цілими, — сказав Колючий-Причепа-Їжак. — Мені зовсім не до вподоби цей Рябий-Яґуар. Що ти йому сказала?

— Я щиро призналася, що я чесна Черепаха, але він не хотів йняти віри й звелів плигнути у воду, щоб подивитись, чи справді я Черепаха; а коли довідався про це, то дуже здивувався. Тепер подався він до матері й поскаржиться на нас. Слухай!

Рябий-Яґуар ходив між деревами та кущами по березі Амазонки й мурчав з досади, аж поки прийшла до його мати.

— Синку, синку! — сказала вона, помахуючи своїм хвостом. — На що ти зробив те, чого не треба було робити?

— Я подряпав одного звірка, який хотів, щоб я його вишкріб з-під панциря й, як бачите, загнав досить голок у лапу, — скаржився Рябий-Яґуар.

— Синку-синку! — сказала мати, помахуючи хвостом. — Ті голки, що я бачу в тебе в лапі, вказують на те, що то був Їжак. Ти мусів кинути його у воду.

— Я в воду кинув другого звірка; він мені казав, що він дійсно Черепаха, але я не йняв тому віри; а казав він правду й зник десь у воді Амазонській, і я вже ніколи не побачу його; а мені страшенно хочеться їсти! Ходім краще в инше місце: тут на березі звірі дуже мудрі.

— Синку, синку! — сказала йому мати вимахуючи хвостом, — слухай уважно, що я тобі казатиму й запам'ятай мої слова. Іжак згортається клубочком, і його голки колють кожного, хто тільки доторкнеться до його. От по цьому ти й можеш довідатись, хто Їжак.

— Мені ця стара зовсім не до вподоби, — промурчав Колючий-Причепа-Їжак; він сидів під широким листком. — А цікаво, що вона ще буде йому казати?

— Черепаха згорнутись не може, провадила Яґуариха, вимахуючи своїм хвостом. — Вона тільки ховає свою голову та ніжки під панцир. Ось по чому ти впізнаєш Черепаху.

— Мені ця стара баба зовсім не до вподоби, — сказала Тихоня-Вайло-Черепаха. — Навіть такий дурень, як Рябий-Яґуар не забуде її навчання. Дуже шкода, що ти Колючий-Причепа не вмієш плавати!

— Мовчи! — промовив Колючий-Причепа. — Уяви тільки сама, як-би добре було, колиб ти могла згортатися в клубочок. Слухай, що співає Яґуар.

Рябий-Яґуар сів на березі Амазонки й, виймаючи з лапи голки, співав:

„Як не згорнеться й пливе —
Черепаха себ-то є.
А згорнеться, не пливе
То напевне Їжак є".

— Він і через місяць цього не забуде, — сказав Колючий Причепа. Піддерж мене, Тихоню-Вайло. Я хочу навчитись плавати. Може це придасться мені.

— Чудово! — сказала Тихоня-Вайло-Черепаха і піддержала Їжака, а той кинувся в прудку Амазонку.

— З тебе вийде не аби який пловець, — сказала Тихоня Вайло-Черепаха: спробуй розгорнути трохи з заду черепашки мого панциря, попробую і я згорнутись. Може це також мені придасться. — Колючий-Причепа розгорнув задні черепашки її панциря, й після надусиль Черепасі пощастило згорнутись в маленький міцний клубочок.

— Чудово! — сказав Колючий-Причепа, — але я раджу тобі трохи відпочити, бо ти аж посиніла від тяжкої праці. Подерж мене, я хочу ще трохи поплавати.

Таким чином Колючий-Причепа учився плавати, а Тихоня-Вайло-Черепаха пливла поруч з ним і трохи допомагала йому.

— Справа пішла на лад, — зауважила Тихоня-Вайло-Черепаха. — Ще трохи підучишся й будеш плавати не згірш акули. Будь ласка, розгорни мені ще трохи на переді черепашки, я спробую ще згорнутись. Ото здивується Рябий-Яґуар!

— Старайся, старайся! — сказав Колючий-Причепа, стріпуючись після купання в Амазонській ріці. Запевняю тебе, що я не міг би відріжнити тебе навіть від своїх родичів! Тільки не стогни так, а то ще Рябий-Яґуар почує. Коли ти спочинеш, то навчи мене пірнати. Ото здивується Рябий-Яґуар.

Черепаха вивчила Колючого-Причепу пірнати і усе в них ішло чудово.

— Затримуй на довше дихання й ти скоро навчишся пірнати.

Це образок цілої історії Їжака, Черепахи й Панцирника. Всіх разом вкупу. Виглядає він з усіх боків цілком однаково. В середині образка видно Черепаху, яка вчиться згинатись і через це лушпинясті місця на її спині широко роздалися. Черепаха стоїть на Їжакові, котрий чекає черги вчитись плавати. На образку Їжак японський, бо я не міг знайти наших власних їжаків в нашім городі, коли потребував малювати їх. (Це було вдень і вони спали в ліжку під квітками.) Плямистий Яґуар дивиться понад край панциру Черепахи, його лапа гарненько завязана його матір'ю, бо він поколовся, нападаючи на Їжака. Він надзвичайно здивований тим, що робить Черепаха, і його лапа дуже болить. Звірча з рийкою й маленькими очима, через яке Яґуар пробує перелізти, є Панцирник. Його Черепаха та Їжак пробують згорнуть в клубок після того, як вони скінчили науку звертування в клубок та плавання. Образок цей чаклунський, і це є одною з причин, чому я не намалював Яґуарові вусів. Друга ж причина та, що він був дуже молодим і вуси в нього ще не виросли. Треба додати, що Мама звала його Муркалом.

А я постараюсь зачепити задніми ногами за свої уші: ти кажеш мені, що це дуже добре. Ото здивується Рябий-Яґуар!

— Чудово, тільки задні черепашки твого панциря дуже настовбурчуються, вони дуже розтяглися й не прилягають одна до одної, як було перше.

— О, звичайно до всього треба призвичаїтись,— сказала Тихоня-Вайло-Черепаха. — Я помічаю, що твої голки злипаються до купи, й ти вже більш схожий на шишку з ялинки.

— Мої? Це від того, що я побував у воді. Ото здивується Рябий-Яґуар!

Обоє друзі старанно робили свої вправи аж до ранку, помагаючи и підтримуючи одно одного. Як зійшло сонце, вони спочили й обсохли. Оглянувши одно одного, вони переконалися, що зробилися зовсім не схожими на тих, якими були перше.

— Колючий-Причепо! — сказала Черепаха після сніданку. — Я зовсім не та, що була вчора; ото попосміюсь я з Рябого-Яґуара.

— Так, я теж про це думав, — сказав Колючий-Причепа. — Я почуваю, що панцир краще захищає, ніж голки, а до того з ним зручніше плавати. Е! Рябий-Яґуар від здивовання тільки очі витріщить! Ходім та пошукаємо його.

Вони скоро знайшли Рябого-Яґуара. Він сидів і колихав свою хору лапу, ту, що вчора поранив об Колючого-Причепу. Він так здивувався, побачивши обох друзів, що три рази упав на свій рябий хвіст і не міг опам'ятатись.

— Добридень! — сказав Колючий-Причепа. — Як ся маєте, як поживає ваша кохана Матуся?

— Дуже дякую, вона почуває себе добре, — відповів Рябий-Яґуар. — Вибачте, я не можу пригадати, як вас звуть.

— Це шкода, дуже шкода, бо не далі як учора увечері ви хотіли вишкребти мене своєю лапою з-під мого панциря.

— Але ж ви не мали панциря, ви мали тілько самі голки, я добре це пам'ятаю, сказав Рябий-Яґуар: — Гляньте на мою лапу.

— Ви звеліли мені кинутись в прудку ріку Амазонку й утопитись, — сказала Тихоня-Вайло-Черепаха. — Як же ви сьогодня забули, як мене звати.

— Ви напевне не забули, як навчала вас матуся ваша, — сказав Колючий-Причепа.

„Як не згорнеться й пливе,
Черепаха себ-то є;
А згорнеться — не пливе,
То напевно Їжак є“.

Вони обоє згорнулися в клубочки й почали качатись то туди, то сюди, аж поки в очах Рябому-Яґуарові не закрутилися млиночки.

Нарешті він побіг і покликав свою матір.

— Мамо, — сказав він; — сьогодня до нас в ліс прийшло двоє нових звірчат, і той, про якого ви казали, що він не вміє плавати, вже плаває, а той, про якого ви казали, що не може згортатись, — згорнувся в клубочок; і в того, що мав голки, вже замісць голок панцир, вони обоє вкриті панцирями й качаються так, що аж в очах мені мелеться.

— Синку, синку! — сказала мати Яґуариха й замахала хвостом. — Їжак і лишиться Їжаком, а Черепаха — Черепахою, а те, що ти кажеш, дурниця.

— Ні, то не Їжак і не Черепаха; одно схоже на другого і я не знаю, як їх звуть.

— Дурниці! — сказала мати Яґуариха: — кожний звір має свою назву. Я прозву цих Панцирниками, поки знайду иншу назву. А ти дай їм вже спокій.

Рябий-Яґуар послухав матері, та він і сам радий був не чіпати їх; але найдивніше те, Моя Кохана, що з того часу всі звали Колючого-Причепу-Іжака й Тихоню-Вайла-Черепаду тільки Панцирниками, і то по всьому березі Амазонської ріки.

В инших місцях трапляються Іжаки й Черепахи (я навіть у себе в саду маю таких звірів); але давній рід їх предків, що жили коло прудкої ріки Амазонки, мав панцирі, що складалися з окремих, щільних черепашок. Ті черепашки лежали одна поруч другої й нагадували шишки з ялинки; в ті давні часи ці звірі звалися Панцирниками, бо були дуже розумними.

Виходить, що все склалося чудово, Моя Кохана. Правда ж?

Ріккі-Тіккі-Таві.

Я розкажу вам про страшенну й завзяту боротьбу, що сталася в одному бунґало[1]) Сеґовлійського кантонементу[2]). Героєм тієї боротьби був мунґос[3]) Ріккі-Тіккі-Таві. Довгохвості швачки — Дарзі та його дружина — помагали йому, Чучундра, мускусний щур, котрий через усе своє життя мріяв про те, щоб вилізти в хаті на середину долівки й ніколи не мав на те відваги, давав йому поради; але боровся Ріккі-Тіккі-Таві один, без спільників. Коліром шерсти й хвостом він скидався на кошеня, а вдачею на ласкавицю. Очі йому й кінчик рухливого писка були рожевими; а вигинатись умів він так, що міг сам собі почухати, де-б не засвербіло і то передньою, чи задньою лапкою; хвіст свій він міг так розпушити, що він нагадував хвіст лисиці, а сміливий крик його, коли він біг по високій траві, був такий: „Рікк-тікк-тіккі-тіккі-чк!“

Якось то в літку, під час великої повіні, його винесла вода з нори, де він жив при батьках і понесла вниз до ями, що була над шляхом. Він верещав і пручався, й побачивши кущик трави, що плавав по воді, вхопився за його і впав в непритомність.

Прийшов до притомности він на стежці в садку, під промінням ясного й гарячого сонця. Маленький хлопчик стояв над ним і говорив:

— Глянь, мамусю, се мертвий мунґос, треба його поховати.

— Ні, — відповіла мати, — візьмемо краще його та обігріємо, можливо, що він ще живий.

Вони принесли його додому, а там якийсь високий чоловік узяв його в руки, оглянув і сказав, що він живий, тільки трошки захлинувся. Його закутали в бавовну, обігріли коло легкого полум'я, а по якімсь часі він лупнув очима й чхнув.

---

[1]) Бунґало — дім за містом.

[2]) Анґлійська кріпость в Індії.

[3]) Так зветься в Індії звірча, що нагадує Фараонову мишу. *(Ред.)*

— Не жахайте його, — сказав високий чоловік (се був Анґлієць, що недавно прибув до бунґало), — побачимо, що він буде робити.

А про те злякати мунґоса не так-то й легко, бо він від носа й до хвоста переповнений почуттям цікавости.

Вдача сієї тваринки: „Біжи й досліджуй“, а Ріккі-Тіккі був справжнім мунґосом.

Він подивився на бавовну й вирішив, що вона не надається до їжи, оббіг кругом столу, сів, пригладив на собі шерсть, почухався й плигнув на плече маленькому хлопчикові.

— Не бійсь, Теддю, — сказав батько, — це його звичка нав'язувати товаришування.

— Ух! та він лоскоче мені шию під бородою, — закричав Тедді.

Ріккі-Тіккі просунув свій писок між ковнір і шию хлопця, потім подихав йому в ухо й нарешті сплигнув на діл, сів і почав потирати собі писок.

— Боже милий, — промовила Теддова мати. — І се дикий звір! Певно такий неполохливий він тому, що ми віднеслись до його гарно.

— Усі мунґоси такі, — відповів її чоловік. — Коли Тедді не буде його смикати за хвіст та не засадить в клітку, — він цілісенький день буде бігати по всьому домі. Дамо йому чого-небудь попоїсти.

Йому дали шматочок сирого м'яса. Се була найкраща пожива для Ріккі-Тіккі й, скінчивши свій сніданок, він попростував на ґанок, сів там під теплим соняшним промінням і роспушив свою шерсть, щоб вона висохла аж до корінців. Після того він відчув себе значно краще.

„В цьому домі дуже багато річей, з котрими конче треба познайомитись — подумав він. — Мої батьки на протязі цілого життя не побачуть стільки нового. Певне я лишуся тут і зроблю над всіма річами досліди“.

Цілий день пройшов у його в біганині по всіх кімнатах в домі. Він мало не втопивсь у купелі; ткнув носом у чорнило, що стояло на столі, а потім опік себе кінчиком довгої сиґари, коли зліз на груди високому чоловікові, щоб розглянути, як він пише. Коли звечоріло, він попрямував до дитячої кімнати (Тедді), щоб поглянути, як світять ґазові лямпи, а коли Тедді поклався до ліжка спати, то Ріккі-Тіккі також зліз туди. Він був страшенно неспокійним товари-

шем, бо що хвилини кидався, прислухався до найменшого звуку й біг довідатись, від чого той звук повстав. Пізно ввечері батько й мати прийшли поглянути на свого Тедді і побачили Ріккі-Тіккі, котрий лежав на подушці з розплющеними очима.

— Це мені не подобається, — сказала Теддова мати, — він може вкусити дитину.

— Ніколи цього він не зробить, відповів її чоловік. — Навпаки, багато безпечніше, коли Тедді буде разом з сим маленьким звірчам, ніж коли йому за сторожа буде собака. Колиб тепер наважилась гадюка залізти в дитячу...

Але Теддова мати боялася не то говорити, а й думати про такі страшні річі.

Рано Ріккі-Тіккі явився до снідання на ґанок, сидючи на плечі в Тедда. Йому дали банана й вареного яйця, а він дуже ввічливо посидів у кожного з своїх нових знайомих на колінах. Він був дуже задоволений з такої щасливої долі, а тим паче, що кождий добре вихований мунґос мріє про те, щоб попасти до людей, оселитися в домі й бігати по всіх покоях. Мати Ріккі-Тіккі, що якийсь час жила в домі резидента в Сеґльовлії, докладно пояснила своєму синові, як саме треба поводитись, коли доведеться йому попасти до білих людей. Після сніданку Ріккі-Тіккі подався в сад, щоб уважно оглянути його. Це був великий, досить запущений сад, з високими, як доми, кущами рож, з цітронними, та оранжовими деревами, кущами бамбуків і густою високою травою. Ріккі-Тіккі аж губки собі облизував. „Чудове місце для полювання!“ — подумав він, і від одної думки про це його хвіст настовбурчився й розпушився.

Він почав бігати по саду, обнюхуючи кожну місцину й раптом почув жалібний писк в кущах терну. Це були Дарзі з жінкою — довгохвості птички-кравці. Вони збудували чудове гніздо, склавши до купи два великих листки, та зшивши їх краї ниткою з бавовни; в середині гніздо було застелено бавовною та мнякеньким пухом. Гніздо колихалося з боку на бік, а пташки сиділи з краю та плакали.

— Чого ви плачете? — спитав Ріккі-Тіккі.

— Нас спіткало велике горе, — відповів Дарзі. — Учора один наш малютка випав з гнізда й Наг його з'їв.

— Гм, — сказав Ріккі-Тіккі. — Це, дійсно, велике горе, — але я не тутешній. Хто то такий Наг?

Дарзі та його дружина, не сказавши ні слова, пурхнули в середину гнізда й сховалися там, а з густої трави, коло куща почулося тихе сичання — страшне, від якого кров холоне в того, хто його почує. Вчувши його, Ріккі-Тіккі одстрибнув на два ступні назад.

Потім поволі з трави з'явилася голова, за нею звиваючись і тіло Нага, великої кобри[1]) довжиною більш двох метрів. Звівши третину свого тіла над землею, Наг спинився, хитаючись з боку на бік, як стеблина під натиском вітру, і подивився на Ріккі-Тіккі злими очима, які ніколи не міняють виразу, про щоб не думала гадюка.

— Хто такий Наг? — сказав він. — Я — Наг.

Великий бог Брама поклав ознаку на весь наш рід в той час, як перша кобра підвела голову, щоб захистити його від гарячого сояшного проміння, коли він спав. Дивися й бережись!

Він повернув голову, й на потилиці Ріккі-Тіккі побачив ознаку, що скидалася на окуляри, або на петельку від гачка. На мить він злякався, але тільки на мить, бож мунґоси дуже сміливі. Правда, що Ріккі-Тіккі ще ніколи не бачив живої кобри, але мама досить часто годувала його мертвими кобрами, і він знав що головна мета в житті кожного мунґоса битися з гадюками та їсти їх. Наг також знав про це, і жах охопив його холодне серце.

— Гаразд, — промовив Ріккі-Тіккі, й шерсть йому на хвості почала настовбурчуватись, — з ознаками ти, чи без них, але чи вважаєш ти справедливим їсти маленьких пташенят, що випали з гнізда?

Наг знав, що присутність мунґоса в саду буде для його та його родини на погибель, бо раніш, чи пізніш, а він всіх їх винищить. Раптом він помітив легеньке хвилювання трави за Ріккі-Тіккі. Він знав від чого це колишеться трава і зрозумів, що йому треба постаратись, аби мунґос того не помітив. Схиливши трохи голову в один бік, він промовив:

— Поговоримо. Ти їси яйця. Чому ж мені не вільно їсти птахів?

— Назад! Назад! Оглянься назад! — заспівав Дарзі.

Ріккі-Тіккі не тратив часу на те, щоб розглядати, що там позад його. Він плигнув, як тільки зміг високо, і побачив під собою свистючу голову Нагаїни, злої Нагової жінки.

Вона підкралася до Ріккі в той час, коли він розмовляв, щоб вжалити його, й злісно зашипіла, коли їй в цьому не пощастило.

[1]) Очкову гадюку в Індії звуть коброю.

Після плижка він впав на землю майже коло самої спини її. Старий мунґос зрозумів би, звичайно, що тепер і було саме найкраще вчепитися в неї зубами. Але Ріккі-Тіккі не насмілився цього зробити; правда, він вкусив її, але не дуже боляче і в ту-ж мить поспішив сплигнути з її рухливого хвоста, котрий лякав його. Нагаїна на сей раз здобула тільки рану і поповзла сердита та роздратована.

— Ах, ти ж паршивий Дарзі! — промовив Наг, пориваючись звестись на весь зріст, щоб дістати до гнізда, але Дарзі зробив його так високо, що гадюки не могли дістати й воно безпечно гойдалося в повітрі.

Очиці Ріккі-Тіккі почервоніли й зайнялися полум'ям, — це буває, коли мунґос лютує, — він підобгав хвоста і сів на задні лапки, ніби то маленький кенґур, поглянув навкруги і люто заклацав зубами. Але Наг із Нагаїною вже зникли в траві.

Коли гадюці не пощастить в її замірах, то вона звичайно мовчить і нікому не каже про те, що має далі робити.

Ріккі-Тіккі не насмілився гнатись за ними, бо був не певен в тому, що зможе справитися разом з двома гадюками. А через те він і побіг скоренько на посипану піском стежечку, щоб там гарненько подумати про те, що недавно трапилось.

В старовинних книгах з природознавства сказано, що коли вжалить гадюка мунґоса під час бійки, то він тікає та їсть якусь траву, що вилічує його. Се все дурниці. Перемога залежить тільки від вірности ока й скорости рухів. А те, що гадюка нападає так раптово, що важко встежити за рухами її голови, то перемога мунґоса при таких умовинах являється більш дивною, ніж сила якогось зілля.

Ріккі-Тіккі знав, що він ще малий, і тим більш почував себе задоволеним, що зумів визволитись від напасти злого Нага. Це дуже його підбадьорувало, а коли він побачив Тедді, що біг по стежечці, то його обхопило велике бажання, щоб Тедді його полащив. Але в ту хвилину, як Тедді зупинився, щось майже непомітно почало рухатися в поросі й почувся тихий голосок: „Стережіться! Я — смерть". То був Караіт, сіренька гадюка, яка здебільшого лежить де-небудь на шляху, або на стежці в поросі. Коли вона вжалить кого-небудь, то це так само небезпечно, як і в тім випадку, коли вжалить кобра. Тоб-то жало її викликає смерть так само, як і жало кобри, але вона така маленька, що ніхто не звертає на неї уваги, а через те ще більш шкідлива, ніж кобра, або яка-небудь инша гадина.

Очі Ріккі-Тіккі знову почервоніли і він поскакав до Караіта, з якимись чудними вихилясами. Звичку до таких вихилясів він унаслідував од своїх батьків. Вихиляси ті робили його дуже смішним, але разом з тим давали йому змогу кинутись, на яке він схоче місце гадюки, а це в бійці з гадюками має велику вагу. Ріккі-Тіккі й не гадав, що битись з Караітом багато важче ніж з Нагом. Караіт такий малий, а до того ще й рухається так жваво, що йому дуже легко вжалити мунґоса в око, або в губу, коли той завчасу не встигне вчепитись йому просто в потилицю. Та Ріккі нічого того не знав. Очі йому були червоні й він скакав то вперед, то назад, вирішуючи, в яке саме місце найзручніше впястись. Караіт поліз назад, а Ріккі-Тіккі кинувся слідком за ним, наміряючись вхопити його, а позаяк маленька сіра голівка коливалася поруч з його плечем, то він плигнув і скочив Караітови на хребет.

Тедді обернувся до дому й закричав:

— О, гляньте, гляньте ! Наш мунґос убив гадюку! — Ріккі-Тіккі почув, як закричала в роспачі Теддова мама й побачив, що тато Теддів вибіг з хати з ломакою в руках. Але поки добіг він, Караіт лежав мертвим. Ріккі-Тіккі стрибнув йому на спину, схилив свою голову між чотирьох лап і вчепився йому в потилицю. Караіт задубів, а Ріккі-Тіккі хотів уже взятись за їжу, почавши з хвоста, як звичайно робилося в його родині під час обіду, але спинився, бо згадав, що такий обід надасть його тілові ваги й позбавить легкости та жвавих рухів. Він одійшов до кущів, щоб скупатися в поросі, а Теддів тато почав лупцювати ломакою мертвого Караіта. — „Яка користь з того? — думав Ріккі-Тіккі. — „Він же й так неживий“. Потім надійшла Теддова мати, взяла Ріккі з пороху на руки й почала голубити його, та приказувати, що він визволив Тедді від смерти, батько величав його Провідінням, а сам Тедді дивився переляканими очима. Ріккі-Тіккі все те дуже, дуже дивувало, бо він зовсім не знав, що за причина такому поводженню. — А про те він почував себе цілком щасливим.

За обідом, коли він похожав по столі поміж шклянками з вином, йому пропонували до їжи стільки ласощів, що він міг би й об'їстися. Але він пам'ятав про Нага та Нагаіну й хоч приємним було те, що лащила його Теддова мати й, хоч з великим задоволенням сидів він у Тедда на плечі, а все-ж таки час від часу очі йому раптом червоніли й він насилу зтримував себе, щоб не закричати войовничим голосом:

Рікк-тікк-таві-тіккі-чк! Тедді приніс його до свого ліжка й хотів, щоб він конче спав у його під бородою. Ріккі-Тіккі мав добре виховання й не міг укусити, або вдряпнути хлопця; але як тільки Тедді заснув, він попрямував на нічну гулянку всюди по кімнатах і в темряві натрапив на Чучундру, мускусного щура, котрий скрібся коло стіни. Що-ночи наважувався він набратись сміливости, щоб вилізти на середину кімнати, та ні разу цього не зробив.

— Не убивай мене — простогнав Чучундра крізь сльози. — Ріккі-Тіккі, не убивай мене!

— А ти гадаєш, що той, хто убиває гадюк, буде убивати пацюків? — зневажливо запитав Ріккі-Тіккі.

— Ті, що убивають гадюк, сами гинуть від них, — ще жалібніше захлипав Чучундра. — Чого доброго Наг ще помилиться й замісць тебе уб'є мене.

— Ну, цього боятись нема чого, — сказав Ріккі-Тіккі. — Наг живе в саду, а я певен, що там ти ніколи не буваєш.

— Мій брат у других Чуа, пацюк, казав мені... — почав Чучундра й раптом замовк.

— Що казав?

— Цс! Наг усюди. Ріккі-Тіккі! Ти б поговорив з Чуа в саду.

— Не хочу, бо й ти можеш розказати мені. Ну, скоріш, Чучундра, а то я уб'ю тебе.

Чучундра сів і почав плакати та так гірко, що аж сльози йому покотилися по вусах. — Я нещасне сотворіння, — казав він ридаючи. — Мені завше бракувало сміливости вийти на середину кімнати. Я нічого не можу росповісти тобі. Чи не можеш ти прислухатись Ріккі-Тіккі?

Ріккі-Тіккі почав прислухатись. В домі було тихо, тихо, але раптом до його долинув легенький звук, ніби-то чміль бився у вікно; то було ледве чутне, сухе шкрябання гадючої шкіри по цеглі.

— Це Наг, або Нагаіна, — промовив він, — хтось з них плазує по стоці купільної кімнати. Твоя правда, Чучундра, слід було поговорити мені з Чуа.

Він проліз тихенько до Теддової купелі, але там нікого не було; тоді він побіг в ту кімнату, де містилася материна купіль. Ріккі-Тіккі потихеньку проліз в долину до того місця, де з стіни була вийнята цеглина для вільного стоку води з купелі. Він почув, що за стіною потихеньку розмовляли Наг та Нагаіна.

— Коли не буде в хаті людей, — казала Нагаіна своєму чоловікові, — він також зникне, й сад знова буде належати тільки нам. Ходи тихенько і починай з високого чоловіка, котрий убив Караіта. Коли скінчиш усе, то приходь розказати мені; а потім разом підем на полювання за Ріккі-Тіккі.

А чи ж буде користь яка — небудь, коли я убю людей? — сказав Наг.

— Звичайно. Коли не було людей в бунґало, то хіба бігали в нашому саду мунґоси? Поки нікого нема в бунґало, ми — король і королиха в саду. А крім того пам'ятай, що як тілько вилупляться наші діти з яєць, що лежать на грядці в саду, — а се може трапитись і завтра, — їм потрібне буде спокійне місце.

— Твоя правда, я про це й не подумав, — сказав Наг. Я піду, але полювати потім за Ріккі-Тікки нема ніякої потреби. Як що пощастить мені, я уб'ю високого чоловіка, його жінку, дитину й тихенько повернусь. Коли в бунґало нікого з людей не буде, то Ріккі-Тіккі й сам піде звідсіль.

Ріккі-Тіккі, тремтів переповнений почуттям гніву й ненависти. Голова Нага з'явилася з дірки, зробленої для стоку води, а за головою поволі з'явилося й довжелезне холодне його тіло. Хоч і лютим був Ріккі, а про те він злякався, коли побачив, яка велика кобра. Наг випрямився, підвів голову й подивився в темну кімнату. Ріккі бачив, як палали його очі.

„Коли я тут уб'ю його, — думав він, — Нагаіна зразу довідається, а коли я буду битись з ним де-небудь на просторі, то всі переваги будуть на його боці. Що ж мені робити?"

Наг рухався то в один то, в другий бік, а потім Ріккі-Тіккі почув, як він став пити воду з глека.

— Коли Караіт був убитим, промовив Наг, — високий чоловік мав в руках ломаку. Напевно і в сей час він її має, але коли прийде рано сюди купатись, то ломаки з собою не візьме. Пожду його тут. Нагаіна, — чуєш ти? Я пожду його до ранку тут, в холодку.

З-за стіни не було відповіді, й Ріккі-Тіккі зрозумів що Нагаіна поплазувала геть. Наг обвився кругом великого глечика, а Ріккі-Тіккі стояв нерухомо, як мертвий. Тілько після того, як проминула година, почав він тихенько наближатися до глечика. Наг заснув, а Ріккі-Тіккі дивився на його велику спину й міркував, в яке місце найкраще вчепитись йому зубами. „Коли не прокушу йому спини за один раз,"

— думав Ріккі — „він почне пручатись; а коли він буде пручатись, — ох, Ріккі!“ Він глянув на Нагову шию, але вона була дуже велика й товста для його; коли ж укусити його коло хвоста, то се тілько роздратує Нага й викличе у його великий гнів.

— Треба впястись в потилицю, вирішив він нарешті, — в потилицю, вище плями, а як тільки вчеплюсь я зубами, то вже не випущу його. І він плигнув. Голова гадюки трохи була одхилена від глечика й лежала саме в тому місці, де тіло починає розширюватись.

Вчепившись зубами, Ріккі притиснув спину до червоної глини глечика, щоб зручніше було тримати голову долу. Мав він не більш секунди для нападу й за сей час зробив все, що тільки міг. Через мент Наг вже трусив його з одного боку в другий, як собака струшує з себе пацюка, — він кидав його на діл, підкидав угору, кидав у низ, але очі у Ріккі були червоні, він не розчіпляв зубів і терпів усе, звалюючи своїм тілом милниці, щітки для умивання й стукаючись об бляшані краї ванни. Він все міцніш та міцніш сціпляв зуби. Переконаний в тім, що буде убитим на смерть, він, щоб показати всім честь своєї родини, тільки й бажав, щоб його знайшли зі сціпленими зубами.

Ріккі відчув, що в голові йому почало крутитись, все тіло було понівеченим і йому здавалося, що весь він ось-ось розпадеться на шматочки, але раптом щось грюкнуло просто під ним, розлігся ніби то вибух грому, гарячий вітер зробив його непритомним, а яскраве полум'я осмалило йому волосся. Теддів батько прокинувся від шуму й вистрелив в Нага з обох стволів своєї рушниці.

А про те Ріккі-Тіккі не випускав Нага. Очі йому були заплющені, й в сю мить він був цілком переконаний, що вже вмер. А між тим голова гадюки перестала рухатись і Теддів тато, знявши з неї Ріккі, промовив:

— Знову мунґос, Аґнесо. Маленьке сотворіння й на сей раз спасло нас від смерти.

Потім надійшла Теддова мама, бліда та налякана, й подивилася, що лишилося від Нага, а Ріккі-Тіккі пішов до Теддової кімнати й довго ще не міг заснути.

Струшуючись, та мацаючи себе, він хотів переконатись, чи не розірваний він в дійсності на сорок шматочків, як це йому здавалось.

Як наступив ранок, Ріккі почував себе так само рухливим і бадьорим, як і завжди, та був надзвичайно задоволений з своєї роботи. —

„Поки що лишається мені покінчити з Нагаїною, але вона гірша пятьох Нагів, і навіть невідомо мені, коли вилупляться з яєць її діти. Мушу побачитись з Дарзі“ — подумав він.

Не ждучи сніданку, Ріккі-Тіккі побіг до кущів тернини. Дарзі сидів на гилці й співав славу переможцеві. Робітник викинув Нагове тіло на смітник, і звістка про Нагову смерть облетіла всі закутки.

— Ех, дурна ти Чуприно, — грізно промовив Ріккі. — Хіба тепер час співати?

— Наг умер-умер-умер! — співав Дарзі. — Хоробрий Ріккі-Тіккі вхопив його за голову й міцно тримав її. Високий муж приніс рушницю й Наг розлетівся на два шматки. Ніколи вже не буде він пожирати моїх дітей.

— Все то правда. Але де Нагаїна? — запитав Ріккі-Тіккі, уважно оглядаючись навкруги.

— Нагаїна надійшла до дірки до спуску води з купелі й покликала Нага, — провадив Дарзі. — І Наг з'явився на кінці ломаки, — робітник настромив його на кінець ломаки і викинув на смітник. Будемо вихваляти подвиг великого червоноокого Ріккі-Тіккі.

І Дарзі набрав в горляночку повітря й заспівав.

— Колиб міг я дістати до твого гнізда, то я б викинув звідтіль усіх твоїх дітей! — закричав Ріккі-Тіккі. — Зрозумій, будь ласка, що все добре в свій час. Тобі тепер нічого боятись у власнім гнізді, а мені тут долі ще треба буде битись. Пожди й не співай хоч хвилину, Дарзі.

— Слухаю величного й славного Ріккі-Тіккі й спиняю свій спів, — одповів Дарзі: — В чім річ, о, убивець страшного Нага?

— Втретє питаю тебе, — де Нагаїна?

— На смітнику, коло стайні. Вона тужить за Нагом... Ох, який же величній Ріккі-Тіккі з своїми білими зубами!

— Дай спокій моїм білим зубам. Відомо тобі, де вона поклала свої яйця.

— На грядці динь, в тім кінці, що ближче до стіни, де сонце світить майже цілий день. Там давно вже вона їх переховує.

— І ти до цього часу мовчав про це? Ти кажеш в тім кінці, що ближче до стіни?

— Ріккі-Тіккі, невже ти маєш з'їсти ті яйця?

— Ну, не з'їсти; ні, Дарзі, коли ти маєш хоч краплину розуму, лети до конюшні, удай, що в тебе перебите крило й замани Нагаїну сюди. Мені треба піти на грядку, а коли я піду, то вона побачить мене.

В маленькій, укритій пір'ячком голівці Дарзі ніколи не могло вдержатись більш одної думки. Йому було відомим, що діти Нагаїни вилупляться з яєць так само, як і його діти, а тому й думав він, що нищити їх не гарно. Ся думка міцно засіла йому в голові й він не міг думати про щось инше. Але його жінка сягала своїм розумом трохи далі й пам'ятала, що з Нагаїних яєць вилупляться маленькі кобринята. Вона вилетіла з гнізда, лишивши Дарзі обігрівати дітей та співати пісню про смерть Нага. (В де-яких випадках Дарзі дуже нагадував чоловіка.) Вона підлетіла до смітника й почала перелітати з місця на місце перед Нагаїною й кричала: „Ой, крило мені перебили! Хлопчик з дому кинув камінь і перебив мені крило!“ — І вона затріпала крильцями ще дужче, ніж перед тим. Нагаїна підвела голову й засичала: — Ти попередила Ріккі-Тіккі, коли я хотіла убити його. Але можу сказати, що не дуже пощастило тобі вибрати це місце, щоб скакати з перебитим крилом!

І вона полізла до Дарзової жінки, яка ніби-то пливла над землею.

— Камінем перебив його хлопець! — розпачливо закричала пташка.

— Гаразд. Хай потішає тебе перед смертю те, що я порахуюсь і з хлопцем. Сьогодня мого чоловіка викинули на смітник, але перш, ніж смеркне на дворі — хлопець також буде лежать в домі нерухомо. Ну що з того, що ти біжиш і тікаєш від мене. Все ж одно я тебе впіймаю. Ось глянь на мене, маленька дурочко.

Але птичка знала, що як раз сього й не треба робити: гадючі очі наганяють на птиць такого страху, що вони стовпіють і не можуть рухатись. А тому Дарзова жінка знову почала підлітати з місця на місце, та все жалібно пищала й насилу підлітала над землею, а Нагаїна поспішала за нею.

Ріккі-Тіккі почув, що вони віддалялися від хліва й подався на той край грядки, що був коло стіни.

Там, на гарячій соломі над динями, він знайшов гарно захованих двадцять і п'ятеро яєць, завбільшки з курячі, але тільки з білою шкірою замісць лушпайки.

„Ще день і було б пізно“, — подумав він. Крізь шкіру було видно в середині скручених молодих кобренят, і він знав, що як тільки вони вилупляться, то можуть убити й людей, і мунґоса. Він почав зривати зубами вершки яєць і нищити молодих гадюк. Час від часу він перегортав солому, щоб оглянути, чи не закотилося ще куди-небудь ціле яйце. Нарешті лишилося тільки троє яєць, і Ріккі-Тіккі почав уже радіти собі, але раптом вчув пронизливий голос Дарзової жінки:

— Ріккі-Тіккі, я заманила Нагаїну до хати; вона злізла на ґанок і... — Ой, поспішай, — вона хоче повбивати їх!

Ріккі-Тіккі знищив ще двоє яєць, а третє вхопив в зуби й подався до ґанку. Тедді, його батько й мати сиділи за сніданком, але Ріккі-Тіккі побачив, що вони нічого не їли. Сиділи вони нерухомо, з блідими обличчями. Нагаїна вихилялася на бляшаній підлозі, коло стільця в Тедда й була так близько від його ноги, що могла вжалити її. Вона вихилялася з боку на бік і співала про свою перемогу.

„Сину високого мужа, що вбив Нага, — сичала вона, — сиди смирно. Я ще не приготовилася. Пожди трохи. Сидіть смирно всі троє. Коли ви почнете рухатись — я вжалю вас, а будете сидіти смирно, також вжалю. Ой, дурні люде, що вбили мого Нага!“

Тедді сидів і пильно дивився на батька, а той йому шепотів: „Сиди смирно, Тедді. Ми не повинні рухатись. Сиди смирно, Тедді.“

В цю хвилину прибіг Ріккі-Тіккі і закричав: — Повернись, Нагаїно; повернись сюди і будемо битись?

— На все свій час, — відповіла вона, не повертаючи до його голови. — Я зараз зроблю й з тобою рахунки. Глянь на своїх друзів, Ріккі-Тіккі. Бач, як нерухомо сидять вони, які вони бліді й налякані. Вони не сміють ворухнутись і коли, ти наблизишся до мене хоч на ступінь, — я вжалю хлопця.

— Поглянь на свої яйця, — сказав Ріккі-Тіккі, поглянь на ті яйця, що лежать на грядці, коло стіни. Піди і подивись, Нагаїно.

Велика гадюка повернула трохи голову і побачила яйце на ґанку:

— Ой, Ріккі-Тіккі! Поверни його мені! — закричала вона.

Ріккі-Тіккі взяв яйце в передні лапи, — й очі йому зробилися червоними, як кров:

— А що ти даси, Нагаїно, за яйце? За молоду кобру? За молодого короля — кобру? За останнього, — за самого останнього з усього виводку? Решту їдять тепер вже комахи, там на грядці!

Нагаїна повернулася зовсім, забувши про все на світі, крім цього одного яйця. Ріккі-Тіккі побачив, як Теддів батько простяг свою довгу руку, вхопив хлопчика за плече й перетяг його на другий бік столу; на той бік вже не могла дістати гадюка.

— Не вдалось! Не вдалось! Не вдалось! Рікк-чк-чк! закричав Ріккі-Тіккі. — Хлопчика визволили, і то я, я, я вчепився в кімнаті в Нагову голову, в тій кімнаті, де стоїть купеля. І він почав плигати, нахиливши голову додолу: він кидав мене на всі боки, але скинути не міг. Він помер перш, ніж чоловік розбив його на двоє. Це я зробив! Ріккі-Тіккі-чк-чк! Іди Нагаїно. Іди й бийся. Недовго пробудеш ти вдовою!

Нагаїна зрозуміла, що випадок убити Тедда пропав, а яйце лежало у Ріккі-Тіккі в лапах.

— Віддай мені яйце, Ріккі-Тіккі. Віддай мені моє останнє яйце й я піду й ніколи не вернуся сюди, — сказала вона, схиляючи голову.

— Так, ти щезнеш і ніколи не вернешся, бо також будеш лежати на смітнику поруч з Нагом. Бийся вдово! Високий чоловік пішов по рушницю! Бийся!

Ріккі-Тіккі плигав кругом Нагаїни, на такім віддаленню, щоб вона не могла дістати до його, й очі йому палали, як жар. Нагаїна підводилася й кидалася до його та що-разу билася головою об бляшану підлогу.

Потім Ріккі-Тіккі почав плигати кругом, хотів, бач, зайти ззаду, але Нагаїна круто повернулася, так щоб голова її була проти його голови, а хвіст її зашарудів по підлозі й зашумів, ніби сухі листки в-осени під натиском вітру.

Він забув про яйце. Воно лежало ще й тепер на ґанку, й Нагаїна підсовувалася до його все близче, та ближче. Нарешті в той саме час, коли Ріккі віддихувався, вона вхопила яйце в рот, повернулася до східців на ґанок і подалася як стріла по стежці. Ріккі-Тіккі подався за нею. Коли кобра тікає, щоб визволити себе від смерти, вона біжить, як вітер. Ріккі-Тіккі розумів, що йому необхідно треба її догнати, бо в противному разі мусів би всю справу починати знову. Вона бігла по високій траві, між кущами тернин, і Ріккі-Тіккі почув, що Дарзі, ще й досі співав свою вихвальну пісню. Але розумна жінка його вилетіла з гнізда в той час, як Нагаїна лізла повз той кущ і почала бити її в голову крильцями. Колиб в цьому допоміг їй Дарзі,

то можливо, що тим би примусили гадюку повернутись; а так Нагаїна нахилила тільки голову й подалася далі. А про те ця маленька пригода дала Ріккі-Тіккі можливість догнати її й, коли вона долізла до нори, в котрій жила з Нагом, — він встиг уже вхопити її своїми дрібненькими та біленькими зубками за хвоста, та з тим і поринув разом з нею в нору — а не багато знайшлося б, навіть між старими мунґосами, таких, котрі б одважилися увійти в житло кобри.

Там було темно, й Ріккі-Тіккі не міг вгадати, як саме буде рухатись Нагаїна та як вона буде боротися з ним в такім вузькім проході. Він сціпив зуби й спустив ноги, щоб чіплятися ними за сиру землю та припиняти скорість гадючого руху в норі. Коли вони обоє щезли, а трава перестала колихатися, то Дарзі промовив: „Ну, тепер пропав Ріккі-Тіккі! Будемо співати про його славну смерть. Завзятий Ріккі-Тіккі помер. Напевне, Нагаїна уб'є його під землею". І він заспівав жалібної пісні, й ту пісню встиг вже скомпонувати за хвилину, але тільки що дійшов до найжалібнішого місця, як трава знову заколихалася, весь в поросі з'явився з нори Ріккі-Тіккі й облизував свої вуси. Дарзі спинився з легеньким криком, а Ріккі-Тіккі обтрусив з шерсти пиляку і чхнув.

— Все скінчено! — промовив він. — Ніколи вдова не вилізе звідтіль.

І червоні комахи, що жили між стеблинами трави, почули його слова й натовпом полізли в нору, поглянути, чи правду він сказав.

Ріккі-Тіккі згорнувся на траві в клубочок і зразу ж заснув, і спав він довго, бо дуже важка праця була йому сьогодня.

— Ну, — сказав він, прокинувшись, — тепер я піду додому. Скажи Дарзі Ковалику, що Нагаїна померла, а він цю звістку рознесе по всьому саду.

Ковалик — це пташка, що викрикує звуки схожі, на те, як би хто цокав молоточком в мідяний горщик, а робить вона це для того, щоб сповіщать всіх в садах Індії про ріжні новини. Коли Ріккі-Тіккі йшов додому, то почув звуки, подібні до того, як би хто звонив маленьким дзвінком: то Ковалик хотів звернути увагу всіх, хто був у саду. А потім, коли всі зацікавились, почав оголошувати радісну новину. — Дзінь-донг-так! Наг помер, донг! Нагаїна померла! Дзінь-донг-так! — І всі пташки в саду почали співати, а жаби кувакати, бо Наг та Нагаїна їли не тільки пташок, а також і жаб.

Коли Ріккі-Тіккі повернувся додому, Тедді, його мати, котра ще й досі була бліда, бо вона зомліла з переляку, — й батько Теддів підійшли до його й мало не плакали над ним. А увечері він їв все, що тільки йому давали, до того часу, аж поки так наївся, що не міг вже нічого проковтнути, а потім сів Теддові на плече та так і пішов з ним до ліжка. Там його й побачила Теддова мати пізно увечері, коли зайшла туди з чоловіком.

— Він визволив від смерти Тедда і нас, — сказала вона. — Уяви тільки собі, що лишилися ми живими, дякуючи йому!

Ріккі-Тіккі прокинувся і скочив: мунґоси сплять дуже чуйно.

— А, це ви, — промовив він. — І треба ж вам непокоїтись. Та ж всі кобри знищені. А коли й не всі, то я ж ще тут!

Ріккі-Тіккі мав право вихвалятися своєю хоробрістю; але він не дуже вихвалявся. Він так уважно оглядав сад, що незабаром ні одна гадюка не насмілювалася просунути свою голову в той сад крізь тин.

Видавниче Т-во „ДЗВІН“

Praha III., Šeříková č. 4. Ukrajinský hromadský komitet, J. Tyščenko.

Має на складі:

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ:

1. **М. Грушевський:** Всесвітня історія, т. I, стор. 202, мал. 36, ц. 12 к. ч.
2. — Всесвітня історія, т. II, стор. 270, мал. 67, ц. 16 к. ч.
3. — Історія України, підручник для середніх і вищих початков. шкіл, ст. 216, ц. 14 к. ч.
4. — Про старі часи на Україні. Коротка історія України, ст. 120, мал. 48, ц. 8 к. ч.
5. **О. Коваленко:** Практична ґеометрія. Підручник для вищих початкових шкіл. II ч., ст. 94, мал. 93, ц. 6 к. ч.
6. **Юр. Сірий:** Про світ божий. Бесіди по природознавству, ст. 104, мал. 46, ц. 6 к. ч.
7. — **М. Чайковський:** Тригонометрія. Повний курс до 20 аркушів, ц. 18 к. ч.
8. — Чотирицифрові таблиці льогаритмів і геометричних функцій, ст. 60, ц. 6 к. ч.
9. **С. Черкасенко:** Рідна школа, ч. I. ст. 160, з багатьма мал. ц. 5 к. ч.
10. — Рідна школа, ч. III, ст. 292, з багатьма мал. ц. 15 к. ч.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО:

1. **В. Винниченко:** Твори т. I. Краса і сила й инші оповідання, ст. 260, ц. 16 к. ч.
2. — Твори т. II. Голота й инші оповідання, ст. 292, ц. 16 к. ч.
3. — Твори т. III. Боротьба й инші оповідання, ст. 252, ц. 16 к. ч.
4. — Твори т. IV. Кузь та Грицунь й инші оповідання ст. 218, ц. 16 к. ч.
5. — Твори т. V. Історія Якимового будинку й инші оповідання, ст. 212, ц. 16 к. ч.
6. — Твори т. VI. Рівновага (роман з життя емігрантів), ст. 274, ц. 16 к. ч.
7. — Твори т. VII. По свій, роман, ст. 208, ц. 16 к. ч.
8. — Твори т. VIII. Божки, роман, стор. 356, ц. 16 к. ч.
9. — Твори т. IX. Босяк й инші оповідання, ст. 248, ц. 16 к. ч.
10. — Твори т. X. Чесність з собою, роман, ст. 268, ц. 16 к. ч.
11. — Твори т. XI. Хочу, роман, ст. 304, ц. 16 к. ч.
12. — Біля машини, оповідання, ст. 32, ц. 3 к. ч.
13. — Голод, оповідання, ст. 16, ц. 2 к. ч.
14. — Записна книжка, оповідання, ст. 16, ц. 2 к. ч.
15. — Контрасти, оповідання, ст. 36, ц. 3 к. ч.
16. — Промінь сонця, оповідання, ст. 12, ц. 2 к. ч.
17. — Кузь і Грицунь, оповідання, ст. 32, ц. 3 к. ч.
18. — Між двох сил, п'єса на 4 дії, стор. 136, ц. 10 к. ч.
19. — **Залозецький:** Під осіннім небом, новелі, ст. 160, ц. 10 к. ч.
20. — **Р. Кіплінґ.** Брати Моуглі, оповідання з життя дитини між звірятами, ст. 238, мал. 27, ц. 16 к. ч.
21. **О. Олесь:** З журбою радість обнялась, поезії, т. I, ст. 144, ц. 10 к. ч.
22. — Поезії т. V, ст. 160, ц. 10 к. ч.
23. — Поезії т. VII, Чужиною ст. 96, ц. 8 к. ч.
24. — На зелених горах, поезії, ст. 32, ц. 3 к. ч.
25. **С. Черкасенко:** (П. Стах), Твори т. I, поезії, ст. 204, ц. 15 к. ч.
26. — Твори т. II, ст. 198, ц. 15 к. ч.
27. **В. Винниченко:** „Брехня“, п'єса на 3 дії, ц. 10 к. ч.
28. — „Натусь“, п'єса на 4 дії, ц. 10 к. ч.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ:

1. **О. Бауер:** Шлях до соціялізму, ст. 50, ц. 3 к. ч.
2. **Е. Вандервельде:** Невтральний і соціялістичний кооперативний рух, стор. 146, ц. 5 к. ч.
3. **В. Винниченко:** Відродження нації (історія української революції), т. I, ст. 348, ц. 30 к. ч.
4. — Відродження нації, т. II, ст. 328, ц. 30 к. ч.
5. — Відродження нації, т. III, ст. 536, ц. 40 к. ч.
6. **М. Грушевський:** Культурно-національний рух на Україні в XVI—XVII, ст. 248, ц. 15 к. ч.
7. **В. Даймер:** Німецька кооперація, т. I, ст. 140, ц. 5 к. ч.
8. **В. Левинський:** Народність і держава, ст. 128, ц. 8 к. ч.
9. — Соціялістичний інтернаціонал і поневолені народи, ст. 144, ц. 10 к. ч.
10. **А. Сербиненко:** Кооперація на селі, ст. 32, ц. 2 к. ч.
11. — Українська споживча кооперація, ц. 2 к. ч.
12. **Ю. Сірий:** Леся Українка (характеристика), ц. 2 к. ч.
13. **В. Липинський:** Україна на переломі 1657—1659 рр., замітки по історії україн. держ. будівництва, ц. 20 к. ч.

ВИДАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ:

1. **Ю. Сірий:** До гір! до моря!, оповідання з ілюстр., ц. 6 к. ч.
2. — Про горобця, славного молодця, оповідання, ц. 6 к. ч.
3. — Мандрівка краплини води, оповідання ц. 6 к. ч.
4. **О. Олесь:** „Івасик-Телесик“, казка в 5 картинах з ілюстрац., ц. 10 к. ч.
5. — Малайські казки Ілюстровані дітьми, ц. 10. к. ч.

Всі книги висилаються негайно по одержанню грошей. Хто замовляє більшу кількість і на продаж має книгарський опуст. Книги висилаються тільки за готівку. Пересилка на кошт покупця.

Крім Представництва в Празі книги можна набувати: 1) Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, Галичина, 2) Центральна Українська книгарня в Рівному (Rowno, Polsko, Wolyň), 3) Buchdruckerei Chr. Reisser's Söhne.

Друкарня „Політика“ в Празі.